Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Formule viue[n]di canonicorum

https://hdl.handle.net/1874/456970

Incipit tabula formule viuēdi canonicorum·

De quinqȝ horribilibus exemplis contra eos qui vitam ſuam emēdare volentes ſtati cū cōpūctōis ſpm̄ ſentiūt ſe pfectos eē arbitrāſ et ī mō viuēdi eligēdo ſaīs ꝯſilys nō vtūſ ſȝ iuxta motum capitis ſui ambulant· 1
De mala libertate canonicoꝝ ſecularium· 2
Quid ſit ſcd̄m carnem viuere· 3
Cum quibȝ cōuerſari debet canonicus ſecularis· 4
Qui nō vult regi et dirigi nō eſt canoīcus· 5
Quilibet canonicus aut vicarius p̄mo debet intentionem ſuā dirigē ad dn̄m deum· 6
Quilibet canonic9 aut vicarius debet aduētere q̄bȝ et qualib9 debitor ſit iuxta vocationē ſuā ⁊ h° qd̓ teneſ debet opere adimplere· 7
Valde multa ad hoc req̄runſ ꝙ aliquis rite officiū diuinum perſoluat et ꝙ aliquis dignus habeatur diuinis intereſſe· 8
Si aliq̄ de antiq̄s obſuācys ecc̄le ſūt collapſa p̄t canoīc9 laborarē p reformacōe eoꝝ· ac̄ ł ī dō ꝓpria ſupplē illa p alia exercicia ſpūalia· 9
De regula canonicorū ſecularium que in quibuſdam eccleſys habetur· 10
Qui hanc formulā ſtudioſe ſuauerint eciā in ſcło manentes religioſam vitā ducē poſſunt· 11
Canoīcis et vicarys bone volūtatis malicia hui9 temporis obeſſe non poteſt faciant melius quod

pn̄t ⁊ ſollicite ābulent cū deo ſuo ⁊ ſalui erūt· 12
De debita exterioris hominis ↄpoſicione tam in lo-
quendo ꝙ comedendo· 13
De ſobria mēſa ⁊ cibis ſimplicibꝫ mediocribuſqꝫ· 14
De ieiunÿs temperatis· 15
De habitu· 16 ¶ De locucōe· 17
Mediū ſemꝑ eſt tenendum· 18
De reformacōe interioris hominis· 19
De bello legis dī ↄtra legē dyaboli ī vno hoīe· 20
De triplici ↄcupiſcencia· 21
De elongacōe ab occaſionibꝫ ↄcupiāꝝ· 22
De dupilici remedio ↄtra pcīm 23
Qꝛ homo regulā viuēdi ſibi eligat iuxta ſue natuē
et ſui ſtatus cōgruenciam· 24
Qꝛ homo factam doctrinā ad practicā ponat· 25
De dilcōe dei et ꝓximi 26
De cōfeſſione· 17
De ꝓpoſito obſuandi formā viuēdi ↄceptā 28
Qua hora ſurgendum ſit· 29
De horis beate virginis· 30
De pulſu ad matutinas· 31
Quō hō ſe hr̄e dēat ī ingreſſu eccleſie et chori· 32
De diſtractione mentis· 33
De prima· 34 ¶ De ꝑparacōe ad miſſam· 35
Quō canonic⁹ ī cā° ſe hr̄e dēat· 36 De tcīa ſexta
et nona· 37 De ſobrietate prandÿ· 38
De bn̄dcōe menſe· 39 De mō in ↄmedendo· 40

De lectione in menſa. 41
De conuiuijs. 42
De gracijs facto prandio dicendis. 43
De dolendo ꝓpter exceſſum in cibo ł potu. 44
De dormiendo poſt prandium. 45
Quid faciendum ſit poſt dormicionem uł ſpaciaci onem vſqȝ ad veſperas. 46
De aliqua abſtinencia a carnibus ouis et lacticinijs 47
De cena. 48
De collacione quādo ieiunatur. 49
Qꝛ ſobria ſit cena. 50
Qꝛ quidā poſt cenam nō loquūtur. 51
Non eſt inconueniens poſt cenam cum familia ho neſte recreari. 52
Anteq̄ ad lectum ſe ponat homo colligat quomodo diē expēderit et de negligēcijs veniā petat 53
Iacēs i lecto aliq̄d boī cogitꝫ donec obdormiat. 54
De ꝑſeuerancia in bono. 55
Vitande ſūt occaſiones recidiuandi. 56
De temptacionibus. 57
Cum anima fugere incipit ad ihesum. ſtatim iraſci et ſeuire incipit inimicus. 58
Adhuc de temptacionibus. 59
De fraterna correctione et emendacione per bona exempla et bonas exhortaciones. 60

Explicit pñs tabula iſtius ſequētis formule.

Formula viuendi canonicorum ſiuē vicariorū
ſecularium aut eciam deuotorum p̄ſbiterorum

Hic pſalmum dicam noī tuo in ſeculum
ſeculi vt reddā vota mea de die in diem
Scribitur ps̄·60·Sup hoc v̄bo dicit
glō·Aug9·Si vis ineternū pſallē redde
vota in iſto die·i·qđ pmiſiſti nūc ſolue donec venias
ad illū diē in q̊ ꝑhēnit cū oībus ſcīs deū laudes·De
oībus em̄ boīs q̄ in pn̄ti facim9 deū in futo ꝑhennit
laudabim9 Qđ igit̄ illic actui ſum9 hic ichoare de-
bemus·Ecce venerabilis domine q̄ꝫ breue verbum
ſed fecundum et omni ſuauitate plenum veſtroqꝫ
deſiderio aptiſſimum·Scribitis namqꝫ et reſcribi-
tis pro aliqua exhortacōe ꝛ informacōe vob̄ tn̄ſmit
tenda ſup q̄litate ſtatus veſtri q̄ſi nō habeatis ad
manum ſanctorū regulas et formulas iuxta quas
ſecure vos regulare poſſitis·Si non humilitas veſ
tra pariē et bona vita vos excuſarent decidēdi nos
occaſionem poci9 q̄ꝫ exhortacionē aut informacōez
expetere timēmus·Coacti igit̄ deus ſcit facere temp
tamus quod neſcimus et niſi ipſe calamū dirigat
inutilis erit labor iſte·ſed vtinam non perniciōſus
Nonnumq̄ꝫ em̄ ſermo exilis doctum quēlibet aut
exaſperat aut impedit·Et cum ego veſtre perſone
noticiā nō habeā niſi tantillū qđ ſicut dcm̄ ē michi
p̄ſbr̄ eſtis et cuiuſdā cathedralis eccleſie canonic9
·j· Idcirco ſecure conſulere non valeo· Dicit vero

gregorius in paſtorali ſuo· Non vna et eadē mor
cūctis exhortacō cōgruit quia nec cunctos par mor
qualitas abſtringit· Quod vni prodeſt alteri non
nūqꝫ obeſt· dicam rem hanc breuiter ſub quintupli
ci exemplo que vos in admiracionē et cautelam
magnam adducere debet· Non longe ante hos an
nos preſbiter quidā fuit admodū bone vite quem
hoc ordine dyabolus decepit· Conſuluit namqꝫ ſibi
ut ſe interficeret ut martir fieret aſſerens hoc dn̄o
plurimum placere· Tādem miſer arrepto pugione
ꝓpriū pfodit ventrē· ſperans in hoc obſequium ſe
pſtare deo· ſed cū plagā ſenſiſſet illico exclamauit
dicens· Heu heu deceptus ſum· Accurrētibꝫ autem
vicinis ⁊ cauſā ſciſcitātibꝫ cuncta narrauit moxqꝫ
miſerabiliter vitā finiuit· Alius quidam valde ti
morate vite cū informari nollet in erroneā cōſciēciā
lapſus dixit ſe deſperare de venia ꝓpter ſeueritatem
iudiciorum dei qui ſimiliter laqueo ſe ſuſpendēs in
terijt· Tercius quidā preſbiter caſtiſſime vite fu
it ita ut nec probate vite feminis loqui audēt· De
cum cum ad beatā mariam in heremo peregrinari
diſponeret virgo quedam ſancti propoſiti eidem ſe
ſociauit ut hac occaſione diu ꝯceptam deuocōnem
ſibi colloquendo reuelaret· ſed proch dolor poſt lon
ga tandem colloquia in carnis viciū ſunt collapſi
Altera eciā quedam virgo per omnia probiſſima
michi nota cū non poneret modum deuocioni ſue

ko ꝙ fugit orare et contemplari vellet· in freneſim
perpetuam cecidit· Quedam eciam virgo cū marita
ri nollet ex magna deuocione· a ſeculari couerſacio
ne abſtinere diſpoſuit· Hanc inimicus in tantam
auaritie facem depulit vt de ei⁹ quoqꝫ ſalute pluri-
mum timeret· ¶ Hec venerabilis dn̄e breuiter dix-
erim vt e vicino oſtenderem· quātum eciā periculū
in ſacris exhortacionibus contingere poteſt ſi non
debite applicantur· Ecce ponamus ante noſtros ocu
los quīqꝫ hos quos p̄fati ſumus· Si p̄mo dixeri⁹
ꝙ fortiter in via dei ābulare debuerit· ecce inde occa
ſionē ꝓprie necis accepit· Si ſecundo dicamus vt
deū timeat· ecce inde ide ſperacōez corruit· Si tercio
dixerimus· proximum tuum ama ſicut teipſū· ecce
propter hoc in luxuriā cecidit ¶ Si quarto dixeri⁹
contemplacioni inſiſte· ecce hac occaſione in amen
ciam peruenit· Si quinto dixerimus vt prudenter
ſe gerat in omnibus· ecce ꝓpterea pene in auariciā
irremediabiliter lapſa eſt ¶ Omnes hee doctrine ꝙ̄
ſancte ꝙ̄ deuote ſint· Sed hys ꝑſonis ſic diſpoſitis
ꝙ̄ ſint pernicioſe· dat idem btūs gregori⁹ exemplū
de pane qui vitam fortiorum roborat et paruulo
rum necat ¶ Similiter medicina que nonnumꝙ̄
vni morbum minuit et alteri vires aufert· ſic ſacra
ſcriptura eſt q̄buſdam odor vite in vitā q̄buſdam
odor mortis in mortē· Neqꝫ hoc ideo rr mi q̄ſi ſacra
exhortacō mala ſit· ſed ꝓpter inſufficiēciā audiēciū

que cõmuniter ex ſupbia pullulare ſolet · Nam ſūt
pleriqȝ qui q̄p cito ſpiritum cõpunctionis ſenciunt
ſtatim ſe pfectos arbitrãt̃ · Neqȝ vllius magiſterij
moderamini ſe ſubdere volunt dicẽtes · ego ſū bone
voluntatis totum quicquid dico aut facio cordialit̃
noto ⁊c̃ · Quaſi hoc ſufficiat contra tot ãtiq̃ hoſtis
verſucias · et quia nū̃q̄p diſcipli veritatis fuerũt · ideo
facile a ſpũ erroris ſeducunt̃ · Nulla em̃ ars haberi
preſumit̃ niſi prius intenta meditacione diſcatur
Dicit q̄dã venerabilis doctor q̄ bone volũtati michil
eſt periculoſius · ſi non recta racõe reguletur · Hoc eſt
notabile et formidoloſũ verbũ · et dat racionem · qr
de natura volũtatis eſt q̄ ſit ceca · et de natura boni
eſt q̄ ſit ſui diffuſiuũ · Que igit̃ ſemp ceca eſt ⁊ vbi
qȝ diſcurrere voluerit · q̄d illi r̃ſtat niſi caſ9 ꝯtinu9 ⁊c
Vñ Cirill9 de hoc dicit Certe nil plus nocȝ q̄p a bo
rũ ſpreto cõſilio vt ꝓpria ꝑcipit volũtas ãbulare ·
qui ſue tm̃ volũtati credit in cũctis q̄ facit finẽ odi-
bilẽ adinueniet · Exẽpla de hoc ſũt infinita · Igit̃ q̄ ſe
caute ãbulare deſiderat nõ ſibi ꝯfidat neȝ deũ tẽptare
debet q̃ ipẽ ſibi deſup ſciãȝ infũdẽ merito teneat̃ qr
ſp̄m amoroſo corde querit · Hoc nãqȝ ⁊ ipẽ dedit · ſed
neqȝ de h° ſibi blãdiri q̄ſq̄p poterit q̄ bone volũtatis
eſt q̃ſi h° a ſe habeat ſed ſollicite penſare debet quõ
talentum ſibi diuinit9 datũ digne expendat gracie
digne coopãdo ſciens q̄ non omnia cariſmata ſimul
donantur in ſua plenitudine : ſicut nec impetu vno

virgultū excreſcit in arborē robuſtā ſed oīa tēpus ſuū habent · et p determiātas moras regulatiſſime vnūquodqȝ tēdit ad ſui ꝯſūmacōez · Eſt igiẗ ꝯſiliū omniū ſanctoꝝ patrū qui de moribus ſcripſerunt ꝙ homo bone volūtatis q̄rere debet virꝝ aliquē diſciplinatū et in ſac̄ pagina bene doctum cui totū cor ſuū ꝛ ꝓpoſitū plene reuelet a quo mādata viuendi accipiat q̄ eciā tā diu diligenẗ obſ̄uet · donec ipo liceciāte aut certe ſpū ſcō reuelāte ad alciora ſe tñſferat Hic nāqȝ vir heroyc⁹ ſiue ſpūaľ oīa diiudicat · nāȝ cōſideāt · ꝓpoſitū explorat et iuxta hoc qđ viderit expediē · ſingula modeɾaẗ · Cui⁹ eciā cōſilys tāꝙ diuinis eſt obtpandū · qꝛ in eo hītat ſpūs ſcūs Qui de hys dubitat legat ɼ̄gulā bti iħonimi ad euſtochiū ꝛ eplāȝ ad demetriadē ꝛ alia eius opuſcula Silr̄ · auguſti · bñdc̄ · bnar · ꝛc̄ et ſi aliẗ īueneit qđ n̄ puto · m̄dacij me arguat vm̄ ut p cotidiana exēpla id ꝓbē ad oculū iſta vide⁹ in ſcoľ vtutū · i · a ꝓbatis religioſib⁹ · Vbi de hys oibus diligenẗ inq̄ɼẗ nec q̄ſꝙ in feruore nouicio pmittiẗ ābulare · iuxta motū capitis ſui q̄ſi ſecur⁹ ſit de oibus eo ꝙ habuerit bonā volūtatē · ſʒ ſ̄m regulas ſcōꝝ prm̄ inſtituiẗ in oibus ꝛ qui ſic ꝓcedit ſecuē ꝓcedit ꝛ ꝓficiet non tamē ſine grādi labore et temptacione cotidiana quia tēptacō ē vita hoīs ſup terram et ade dictum eſt · In ſudoē vultis tui veſceris pane tuo · Specialiter aūt virtutis exercitiū eſt circa diff.cilia · quare

merito requirit̃ ad hoc ydoneus magiſter· ſcilicet q̊
ſcienciam et experienciam eius habuerit· quia teſte
gregorio· Ars arciū eſt regimē aīarū· Dicit̃ notāt̃
ydoneus magiſter quia multi reperiunt̃ cōſultores
fallaces· inflati ſpiritu arrogancie aut auaricie et
multos ſeducunt· Heu quot hoīes ſimplices et bo
ne voluntatis perierūt ꝑ tales ſimulatores· Dicam
breuiter rem q̄ michi accidit· Cū aliqn̄ in adoleſcen
cia mea viſitaſſem quēdam ſolitarium laycum qui
iugi clauſura ſedebat in quodā conclaui ſeorſum et
ab eo v̄bum edificacionis interrogaſſē· inter mlta
ꝯſilia q̄ dixit hec aut ſimilia v̄ba adiūxit· qui vult
eſſe pfectus criſtianꝰ debet vendē oīa q̄ habꝫ ⁊ dare
paupibus ⁊ oſtiatī mendicaē ſic xp̄us fecit ⁊ michil
ap̄liꝰ curare de ſcripturis qꝛ ſcripturē ꝯfuſe ſūt ꝓpter
multiplicitatē gloſarū ⁊ bonū eſſet qꝙ vniūſe gloſe
ꝯburērēt̃· hec ⁊ ſilia miſ ille v̄boſitūͦ dogmatizauit
Cūꝫ diligēciꝰ cogitaſſē de hys q̄ adhuc ignarꝰ erā
hꝰ aſtucie q̊dā pb̄r dixit m̄· ne curētis de fātaſys ill̃
Nup quēdā fabꝛ ſilr̃ docuit q̊ oībꝫ diſtractis cū mē
dicaē cepiſſꝫ· vniūſi male dixerūt ei dicentes· Cur
mēdicaē volueis cū forcia membra habeas ad ope
randum redi ad officiū tuum· Quid plura? Tādē cū
nil ſibi a quoqꝫ daret̃· nec q̊d māducaret inueniret
deſperacione tactus in renū ſe p̄cipitans ſubmer-
ſus eſt· Similia plura de talibus leguntur· Ecce
venerabilis domine quāta eſt aſtucia ātiq̄ hoſtis

eciam cōtra hoīes bone voluntatis. Quare ſūmope
vobis p̄cauendū ē. ne in laqueū eius incidatis. pla
cet reuerencie veſtre hoc aduertere qđ coīter dicit
religioſi poſſūt ſe facilius iuuare cōtra tēptacionē
inimici ꝓpter multa rc. Hec ē eciā ſentēcia beati
Bernardi ⁊ iheronimi. racō ē qꝛ ſꝑ alieno arbitrio
diriguntᷣ nec quidq̄ꝫ de volūtario habēt. pctm̄ autem
eſt adeo volūtariū. qꝛ ſi nō eſſet voluntariū nō eēt
2 pctm̄. Hinc cōcluditᷣ qꝛ verus obediens vix poteſt
peccare ex quo vlteri⁹ ꝑ oppoitū ꝯcluditᷣ qꝛ qui non
vult obedirᷣ vix p̄t bn̄facē. Jā q̄ſo reflectite hec ſuꝑ
ſtatum veſtrum. Quid ē qđ q̄dam ita vitare ſolent
ſicut obedienciam: cū veia loquor. Nōne hec ē cotidi
ana vox dn̄orum canoīcorū paucis exceptis: Nos
liberi ſum⁹ nemo nobꝫ p̄cipē habꝫ. nos cū dn̄i ſum⁹
nolum⁹ vt p̄cipiatᷣ nobꝫ ſꝫ ipi alijs p̄cipē debe⁹. Nū-
quid ſerui ſum⁹: Ach male liber eſt qui dyaboli ſer
uus eſt. nōne vulgariter dicitur. Quāto ſtirps no
bilior tāto ē vix flexibilior q̄đ de ſua gn̄oſitate hn̄t
gloriari. quādo nec diuino nec hūano iudicio vlla
in eis ingenuitatis indicia repiūtur. Jam dictū
eſt qꝛ nobilitas vera ſiue ſpiritualis ſiue ſecularis
cum ꝓmptitudine obediendi ſoleat agnoſci. Jtem
vlteri⁹ ſequitᷣ qꝛ ſi verus obediens facili⁹ p̄t vitare
pctm ecōtra qui nō vult obedire difficili⁹ p̄t pctm̄
vitarᷣ imo penit⁹ nō p̄t qꝛ dyabol⁹ eū ad oīe malū
impellit quē nullo diſcipline freno alligatū cernit

Prona eſt namq; omnis etãs ad malum· Igitur
venerabilis dñe ſi vultis ſerioſe veſtram ſalutem
ꝓcurare cauete ab hac mala libertate· cauete et a
falſis et imperitis magiſtris· ꝑ hec duo pene totum
mūdum dyabolus poſt ſe trahit· Tollanť e medio
iſta duo· ſcꝫ pertinacia obediendi· et fallacia erro-
neorum magiſtroꝝ· quid vlteriꝰ ꝑiculi remanebit
in orbe terraꝝ· Si cūcti magiſtri bene docerēt· ſi cūc
ti diſcipuli bene obedirent nonne reformatus eſſet
mūdus? hic tota difficultas· hic totiꝰ vite criſtiane
perfectio latet· Sꝫ abſit hoc dicit libertas mala vt
ſic me alteri ſubdā· ꝙ nichil michi reſeruem viuit
dominus ego pariter conſiliabor· ego quod placet
faciam· alienum non audiam· niſi forte illum qui
loquitur in placencia ¶ O ꝑiculū peccatoꝝ nimis ſuꝑ
omnes filios adam effuſum· quod vtiqꝫ pauciſſimi
effugiunt ſcilicet electi perfecti in timore dei vt bre
uiter dicatur via lata ad iehennam eſt mundialis
iſta libtas ꝑ q̄ pene oīs hō currit vſqꝫ ad mortē· Iux
ta vulgatū ꝓuerbiū libtas ꝑualet auro videaꝰ exē
plum familiare· Nauis in medijs fluctibus ſīn gub
natore nūqd vere libera ē an nō? Si vere libera e·
ad portum ſecure perueniet· ſin autē ſubmergetur
Sic ē omnis homo qui diuinis legibus non eſt in
ſtitutus nūquā aliquis talis eſt ſaluatus· quia a
dyabolo poſſideť ad cuiꝰ voluntatem vinculis praue
ꝯſuetudinis teneť irretitꝰ ¶ O vtinā viderēt ſingula

quod vidit btūs martin9· Cum em̄ aliquā̄do veniſ
ſet ad pallatium cuiuſdam tyranni vidit quēdam
maximum demonem ſedere ſuper collū eius inſtar
equitis qui ipſum duxit quocūqꝫ voluiſſet· Simile
beata Brigida vidit· Cum quidam ſuperbi prelati
aſcendiſſent ſuper equos pōpaticos ꝙ tociens ethī
opes quidā̄ aſcenderunt ſuper colla ipſoꝝ· ſic miſer
homo decipitur putans ꝙ ſuā̄ impleat voluntatem
et neſcit ꝙ dyaboli ſeruit impulſibus ad om̄e ma
lum· ¶ Hec ſunt ſtipēdia male libertatis· quando
ſcilicꝫ vnuſquiſqꝫ facere delectatur· qđ ſibi ꝓpria volū
tas ſuadet quā̄ ꝯmuniter dyabolus quodam quaſi
hereditario iure facile ſibi ſeruire cogit· Ecce ꝙ ho
mo ſum me diligit et appetit· hoc ſumme ſibi precio
ſum eſt ꝓpriā̄ ſcilicet adiplere voluntatē· vt nemo
ſibi dicere poſſit· cur ſic facis· ā ab illis abſtineto ac
quia hac libertate omnibuſqꝫ vicijs exponit· ¶ Vn̄
apoſtolus ait· ¶ Si ſecūdum carnem vixeritis mo
riemini vbi ſic dicit beatus auguſtinus· Ille ſcđm
carnem viuit qui ſecundum ſeipſum viuit· Ideſt
pergit quo vult dormit quā̄do vult· et ꝙ diu vult
loquitur quicquid vult· Manducat et bibit quan-
do vult et quantum vult· ridet iocatur ociatur pro
ut vult occupatur quando vult et in quibus vult
Quicquid naribus ſuaue eſt querit· ¶ Quicquid au
ribus blandum· Quicquid oculis delectabile· Quid
quid corpori ſuo iocundum exercet et proſequitur

Delectat̃ in veſtimētis curioſis ⁊ epulis ſplēdidis ⁊
domibus gloioſis· Quid multa? omnia deſideria carnis
ſue exq̄rit et perficit ſicut vult et quando vult· qui
ſic viuit abſq; oī dubio et̃na morte morieť vbi nū
q̄ quicq̄ habebit ex hys q̄ vult· ſic exēplificat dn̄s
in euā° de diuite epuloē· q̄ ħ oīa ad nutū habuit ꝑ
ut voluit· ȝ poſtea vnā guttā aq̄ obtinē non potuit
ꝓ refrigeio lingue ſue in tāta penalitate ꝯſtitut⁹ in
qua adhuc ē vſq; hodie et ineťnū manebit· nec vn
q̄ gutta illa ſibi dabiť ȝ iugiť pei⁹ habebit ¶ Ecce
venerabilis dn̄e· q̄ inſenſati ſūt q̄ hic de mala liber
tate gloriant̃· non volentes ſubmittere collum ſuū
iugo criſti qui dixit ¶ Diſcite a me quia mitis ſum
et humilis corde· tollite iugum meum ſuper vos
et inuenietis requiē animabus veſtris ¶ Igitur R
penſate diligenter ſtatum conſciencie veſtre· quo-
modo vixiſtis et quomodo cotidie viuatis et qua
les ſint cum quibus cōuerſamini quia ex hoc mag
na dependet porcio ſalutis veſtre ¶ Dicit nāq; ſpiri
tus ſanctus· ſpiritus vtiq; veritatis qui neminem
fallit per os ꝓphete ¶ Cum ſancto ſanctus eris· et
cū viro innocente innocens eris· Et cum electo elec
tus eris· et cum peruerſo ꝑuerteris· Vbi dicit gloſa
Ex conuictu mores formantur ¶ Nam qui tangit
picem inquinatur ab ea· et qui terit herbam odorife
ram ꝑcipit ſuauitatē eius· Quia reuera vita hūa
na nō ē lud⁹ puerorꝝ· Ecce vt plane loquar vobis

quia preſbiter et canonicus eſtis· non licet niſi cū
ſpiritualibus cōuerſari quia de elemoſinis viuitis
et ideo omnino debetis vos optare ut ſitis· dignus
et gratus mediator inter deum ⁊ homines· hoc em̄
clericus ſonat quaſi de hoc ſeculo acceptus et ſorti
dn̄i mancipat⁹ ¶ Igitur cū deo et ſpūalibus viris
erit cōuͤſacio veſtra ſi recte viuere vultis· ¶ Item
nō ſufficit qualitercūqz viuere· ſed ſicut canonicus
ideſt regularis· canon em̄ dicitur regula· Inde ca-
nonic⁹ ideſt regularis ¶ Dicit̄ autem regula quia
regit ⁊ ſecundum quā aliq̄s bene regulat̄ ac dirigi-
tur· ¶ Igit̄ qui nō vult regi nec eciā dirigi ipſe nō
eſt canonicus· ¶ Si autem non eſt canonicus tūc
coram deo non poteſt leuare fructus prebende cuius
titulum falſo nomine poſſidet ¶ Et ſi leuauerit pec-
cat et ad reſtitucionē corā deo tenet̄· Et ſi reſtituē
nō valet tūc diuina iuſticia ip̄m eterne ſuituti ad-
iudicabit ſi in hac vita dū adhuc tēpus habet con-
dignā penitēciā nō egerit· Hoc oībus modis eſt te-
nēdū ꝙ ipoſſibile ē ꝙ vn⁹ quadrās iniuſte leuat⁹
apud deū ſit in obliuione· ſicut apte evāgeliū dicit
Si vadas cū aduerſario tuo in via cōpone te cum
illo· ne forte tradat te iudici et iudex exactori et ex-
actor mittat te in carcerem· Amen dico tibi non ex-
ibis inde donec vltimū quadrantē reddas· Vere h⁹
eſt formidabile v̄bum cūctis q̄ leuant grandes red-
dit⁹ eccliaꝝ iniuſte· Aut ſi iuſte leuāt ſi tūc diligēt̄

non ſtudent orare et alia debita eccleſiaſtica facere
ꝑut tenent· Vos aūt venerabil' dn̄e qui ſpū dei tac
tus nō diſſolute ſʒ canonice viuē vultis ſupdictum
pſalmiſte vbū in pricipio poſitū diligēt aduertite
ſcʒ Dic pſalmū dicā nomini tuo in ſeculū ſeculi vt
reddā vota mea de die in diem· ffaciāt alij q̄cquid
velint vos iugit' ruminate huiꝰ vſiculi efficaciā· et v
tinam intm̄ vobis familiaris iſte vſiculꝰ fiat et dul
ceſcat· ut quociēs cāpane ſonitū auditis· deuote eū
ſubmurmuretis dicendo ſic· pſalmum dicam no-
mini tuo ¶ Hoc etiam ſuaue colloquium inter deū
et animam deuotam non in vacuum tranſibit ſed
magnam graciam reportabit ¶ Poteſt eciam iſte
verſiculus ſecundum quoſdam expoſitores ſic ordi
nari · retrograde legatur in conſtruendo · videlicet
ſic reddam vota mea de die in diem ideſt per ſingu
los dies vt pſalmum dicam nomini tuo in ſeculum
ſeculi ideſt merear te laudare ineternum et hic ſen
ſus eſt planior ꝙ primus vterqʒ tamen bonus ·
Pro cuius verſiculi maiori explanacione quā - 6
tum ad propoſitum eſt aduertendū · ꝙ duo poſ-
ſunt in eo conſiderari que cuilibet canonico bone
voluntatis aut vicario ſiue perrochialis eccleſie
pari · ymmo vnicuiqʒ ſpirituali viro ac bone volun
tatis criſtiano ſunt precipue neceſſaria · cuilibet
ſecundum proporcionem ſtatus ſui · Primo eſt
directio intencionis · ſecundum execucio opeꝝ

Igit̃ loquẽdo ſm ꝓpoſitũ noſtrũ dicimus ꝙ quili
bet canonicus aut vicari⁹ p̊° debet intẽcionẽ ſuam
dirigere ad dñm deum ut ꝗcquid facit ad gloriam
dei ordinet et hoc notat̃ cum dicitur· pſalmũ dicam
nomini tuo· Plures namq; pſallunt et bona opa
faciũt non ad dei gloriã ſed ad ſuam· q̃rentes lau-
dem ab omnib⁹ aut lucrũ tẽporale· Hy tales nõ ſol
uũt vota ſua ſed furant̃ quia illi cui dñt ſubtrahũt
fallaciter et ſibiiſpis reſuãt licet inutilit̃· qr ſe que
runt et nõ dei honorẽ. Sed verus xpian⁹ pſalm̃
dicit noĩ dñi· non ſuo qr cõſiderat ꝙ ex ſe nichil eſt
et ideo dño totũ t̃buit dicens· Non nobis dñe non
nob̃· ſ noĩ tuo da gloriã· Quicq̃d enĩ ſum⁹ et ꝗcq̃d
hẽm⁹ tu largiris· ſn̄ te ad ſtatĩ in nichilũ redigẽmur
Tu ſine intermiſſione aſpicis nos et numq̃m obli
uiſceris creaturarꝝ tuarꝝ et quia a te eſt totũ noſtrꝝ
eſſe et poſſe· et ſcire et ꝗcquid habem⁹· Ideo merito
tibi a nobis debetur omnis laus honor v̓tus et gl̃a
et grãꝝ actio nunc et in ſcl̃m ſcl̃i· ideſt ineternum
Ubi dicit ſanct⁹ thomas in prima pte ſũme· ꝙ deus
eſt in creaturis non ſic̃ calor in aqua· ſed ſicut ſol in
aere· ꝗa remota aqua ab igne adhuc manet ad tẽ-
pus aqua calida· ſed remoto ſole ab aere ſtatim
aer tenebreſcit· nec quid ꝗ̃ luminoſitatis remanet ſic
d̃s ſi ñ ↄtinuo creaturã adminiſtraret ſtatĩ oĩs creatura
eſſe deſineret. Et ergo merito vniũſa creatura d̃et
eſſe parata iugiter ad obediẽdũ ſuo creatori ſine q̃

nec ad momentum eſſe poteſt· et hec eſt principalis cauſa et primaria quare ſoli deo debetur honor et gloria quia ipſe eſt a nullo ſed omnia ab ipſo ſunt ¶ Hec autem contemplacio iocunda in libro creaturarum in immenſum extendi poteſt nec doctore opus habet quia quaſi violenter ſe ingerit humanis ſenſibus· ita ut inexcuſabilis ſit omnis homo· Unde dicitur in iob· Interroga iumenta terre et docebunt te ¶ Hinc ſecundum apoſtolum Quecumque facimus· ſiue comedamus ſiue bibamus ſiue aliud quodcumque faciamus omnia quidem ad dei gloriam faciamus ¶ Hoc autem nobis eſt utile non ſibi quia nullius eget· Secundo eciam quilibet canonicus aut vicarius debet diligenter aduertere quibus et qualibus debitor ſit iuxta vocacionem ſuam et hoc diligenter opere adimplere ad quod tenetur prout melius poterit· quia ſibi non ſufficit generalis quedam bona voluntas ſine operis execucione ſicut dicit dominus in euangelio· Non omnis qui dicit michi domine domine intrabit in regnum celorum· ſed qui facit voluntatem patris mei et iterum qui cuſtodit mandata mea et ſeruat ea hic eſt qui diligit me· Eſt autem dei mandatum vt reddamus omnibus debita ¶ Eſt autem quilibet canonicus triplex debitor· ſcilicet deo ſibi et proximo· de quibus multa ſcripta in ſanctis libris reperiuntur· ſed quantum ad preſens ſufficit arbitramur ·quod omnibus legaliter ſatiſfacit· ſi diuinum officium debite perſoluit ¶ Si autem aliquid

vltra facit illud ſuper erogacionis eſt ⁊ hoc iam ꝙ
dicimus vocatur debitū eccleſiaſticū· ꝫ ſi aliunde ſe
obligauerit ad partem ad quod eum eccleſia non
aſtringit hoc vocatᷣ debitum pſonale· ad hoc eciam
8 tenetur ſi licitum fuerit ⁊ honeſtū ¶ Igitᷣ tota intē
cio debet ad hoc tendē vt officiū eccleſiaſticū rite p
ſoluat et hoc tāgitᷣ in ſcda ꝑticula p̄dicti vſiculi ſcꝫ
reddā vota mea de die in diem q̄ verba multa inclu
dunt· quia valde multa req̄runtᷣ ad hoc ꝙ aliquis
rite diuinū officium pſoluat ſicut ⁊ iam vulgariter
dicitᷣ ꝙ plura neceſſaria ſunt pauperi anteꝙ̄ diues
fiat eciam plura neceſſaria ſunt vnicuiqꝫ homini
anteꝙ̄ dignus habeatur diuinis īteresſe miſteriys
eciam beatiſſimis angelis pauendis· Hoc ideo ſcā
cōcorditer dicitur· quia eſt vltra hominem diuina
tractare· ymmo vltra omnem creaturarum ⁊ ideo
diuinum officium iniūgitur eccleſie miniſtris ⁊ pre
cipue epiſcopis et preſbiteris· qui ab hoc ierarchi di
cuntur ideſt ſacri principes diuinorum miſteriorū
Aliȷ miniſtri quia hys ſociantur· ⁊ ad tam eciam
pauēda ſacramēta ſubſeruiūt ſedule· omni ſancti-
tate et puritate fulgere debēt vt dicit auguſtinus
Contemplamini quid ſit ſancto populo dei preeſſe
et conſiderate quale ſit ſacramentis diuinis inſiſte
re· Altario placere debent qui de altario viuunt· Et
epiſcopus inſtruendo ordinandos dicit ꝙ cum mag
no timore eſt ad ſacros ordines procedendum atqꝫ

prouidendum· Ut celeſtis ſapiēcia· probi mores· et
diuturna iuſticie obſeruacio ad id electos cōmēdet
Ecce venerabilis domine ne qualia ſunt vota et q̄
lia eſſe debent que reddere oportet de die in diem quē
libet eccleſiaſticum · De hys btūs gregori⁹ pulcher
rimum librum ſcripſit quē omnino ſuadeo ſepius
legatis ſcilicet paſtorale in q̊ inuenietis vltra q̄m
dicere valeo cuncta ſaluti veſtre neceſſaria· Summa
nāqꝫ diſcrecō e ſingulr iuxta qđ expedit ſalutares
largitur doctrinas· 9

De cotidiano autem exerciciō ſpecialiter nichil
ſcribere poſſum niſi qđ iuxta laudabilē veſtre
eccleſie cōſuetudinem vos regatis in horis nocturnis
pariter et diurnis· Et ſi aliqua de āntiquis obſuā
cijs collapſa ſunt· poteſtis quantū gracia vos ad
iuuerit laborare ꝑ reformacione eorundem· Si
audire alij noluerint tūc quantum ad veſtram per
ſonam attinet poteritis in domo ꝓpria illa ſupplē
per alia exercicia ſpiritualia· Iuxta conſilium diſ
creti viri· Habetur eciam in quibuſdam collegijs 10
regula quedam canonicorū valde bona olim in cō
ſilio aquenſi edita et collecta ex dictis ſanctorum
ſed nullum ſcio collegium hodie i quo ita ſeruetur
ſicut in ea ſcriptum eſt· Et ꝓpter hoc q̄dam dicunt
ꝙ abolita ſit· forte hoc verum eſt quo ad aliqua ſcilꝫ
refectoriū et dormitoriū et ſimilia poſitiua· ſed quo
ad alia q̄ ſūt iuris diuini ſtablē et manet in euum

Racio autem quare tam ſalubris regula abolita ſit ſupradictū eſt quia pauci ſunt qui ſubmittere vo-lunt ceruices ſuas iugo diſcipline ſed omnes liber
11 tatem affectāt ¶ Vos autem venerabilis domine qui per viam illam incedere vultis que arta eſt et ad vitam ducit per quam pauci ambulāt· diligent eidē regule mores veſtros cōformate· quia optima eſt ex elegātiſſimis ſanctorum doctrinis cōpoſita et ita diſcrete ꝓcedit vt cuilibet bone volūtatis viro bene ſit portabilis· et quia forte nōnulli ſunt vobiſcum q̄ libros iſtos ꝗ non habent aut propter pau-pertatē ſibi procurare ñ valent· ¶ Igitur ne illis caritas noſtra deſit ·aliq̄ hic annotare breuiter ex eiſdem et alys deuotis libris intendimus· per que ſuā conuerſacionē regulare poſſint vt coram deo et hominibꝫ in ſanctitate proficiant· Et ſi ſtudioſe hec obſeruauerint abſqꝫ dubio eciam in ſeculo ma nentes· religioſam vitam ducere poſſunt· ¶ Hoc autē premittendū eſt· ꝙ ſecundum diuerſas tem porum vices diuerſi modi viuendi in clero fuiſſe narrantur de quibus gracianus in decretis plura collegit p̄cipue in cā xij q̄ſtione prima et alys locis multis· In primitiua ſiquidem eccleſia nullus ad clericatum aut ſacros ordines admittebatur niſi magna ſcītate ceteros āncederet· ōnino a conuerſa cione laycali ſegregatus ſūmaqꝫ religioſitate pre-fulgēs· Nā tāta crudelitate et ſeuicia pagani tunc

fidem perſequebantur· vt preeſſe nemo vellet niſi
valde ꝑfectus quia teſte beato gregorio· Quicumꝫ e
rat p̊or in dignitate· p̊or trahebat̃ ad martiriũ Ste
tit autẽ hoc tempus annis pene tricẽtis vſꝫ ad ſil-
ueſtrũ et cõſtãtinũ magnum in quo pene nullus ho
nor et reuerẽtia fidelib9 deferebatur quia tũc erat
apud vulgares ſcandaloſũ eſſe criſtianum· Sed
poſtq̃ cõſtantinus magnus et alij autem principes
templa ydolorum ſubuerterũt et baptiſmum ſuſce
perunt· cepit xp̄ianum nomen in gloria eſſe apud
cõmunem populum· et ꝓhibite fuerunt occaſiones
fidelium· vnde et tunc fides maxime creuit· Idẽ autẽ
imꝑator volens eccleſiaſticos in honore eſſe· maxi-
mas poſſeſſiones eccleſie cõtulit· vnde clerici et pau
peres ſuſtentarent̃· q̃tenus cõmodius diuinis in
tereſſe poſſent· et ꝓ cõmuni populo diligẽci9 orarẽt
Similit̃ ⁊ alij prĩcipes in diũſis locis fecerunt ⁊ ex
tunc eccleſiaſtici ab hijs opibus vacare ceperũt· et
ſedule diuinis ĩſiſtere viuẽtes de elemoſinis fideliũ
Videntes aũt ſcĩ prẽs q̃ grãdis cõfluerer multitudo
et q̃ ſine aliquo utili labore ⁊ occupacione cohitaꝛ̃
nõ poſſent eccleſiaſticum officium· regulas varias
et diũſos viuẽdi modos inſtituerũt· Vnuſq̃ſqꝫ ꝓut
ſpũs ſcũs illi dabat· Nam btũs ieronim9 diuinum
officiũ ordinauit· Ambroſi9 ymnos ⁊ cãtũ ſuꝑaddi-
dit· Pachomi9· Baſili9· Auguſti9 ⁊ alij regl'as edi-
derũt· maxia q̃ꝫ tũc ſcõꝝ heremitarũ ⁊ monachorũ

multitudo extitit· Fuitqȝ tunc vix aliqua drã inter
religiosos ⁊ clerum quia nõdum erat iſta ſolemnis
ꝓfeſſio inſtituta que hodie in monaſteriys frequẽ-
tatur· Verum ſucceſſu temporis et caritate frigeſcẽ
te hec generalis ſanctitas valde cepit declinare ſin-
gulis abeuntibus poſt cõcupiſcencias ſuas intãtũ
ꝙ cepit diuiſio apparere inter eccleſiaſticos· ita ꝙ
quidam nominabant ſe canonicos· quidã mõchos
pretextu cuiꝰ magna ſupbia ⁊ auaricia in clero ſur
rexit· De quibus gregorius ſepe mencionem facit
in dictis ſuis et aliis ¶ Huic autem peſtifere abuſiõi
ſancti patres occurrere volentes et clerum ad priſti
num ſtatum prouocare cupientes regulam quan-
dam canonicorum in conſilio aquenſi tempore· Lo-
dowici· Imperatoris magno cum moderamine ex an
tiquorum dictis collegerunt· Precipientes ut qui
in mõſteriys viuere monachico more nõ vellent hꝰ
regule inſtitutis omni conſciencie ſecuritate ſe tra
dere poſſent· Sed rurſum ab hac ſancta regula ita
deſperabiliter eccleſiaſtici nunc defecerunt vt vix q̃
nullomodo poſſibile ſit ꝙ vnq̃ꝫ reduci poſſint· Im
pleturqȝ hodie illud propheticum ¶ Et erit ſicut po
pulus ſic et ſacerdos ¶ Verum qui bone volũtatis
ſunt illis malicia temporis obeſſe nõ poteſt Faciãt
meliꝰ quod pñt ⁊ ſollicite ambulẽt cum deo et ſal-
ui erũt· qđ ut facilius poſſint: ſeptem ſollicitudines
circa quas bona volũtas occupare ſe debet aduertent

¶ De habitibus ſpiritualibus hominis

Sollicitudo igitur prima bone voluntatis ad 13
hoc tendere dȝ vt exteriorē hominem debite
cōponat tā in loquendo q̄ȝ comedēdo bibendo am-
bulando et cetera quatenus quicumqȝ mores ipſi-
us conſiderat edificetur et dicat ¶ Ille eſt diſcipli-
natus vir et vtilis in officio eccleſiaſtico. quia ō-
nes ſanctam vitam in eo vident ¶ Hec autē compo
ſitio morum inter ſimplices a mundane vite homi
nes maxime eſt neceſſaria quia facilime ſcandali
ſantur quādo vel parū clerici ad libertatem extrin
ſecam declinant. E contra autem quādo vident eos
mature incedere et timorate cōuerſari in omni caſti
tate et ſobrietate tunc maxime edificantur et vene
rantur eos. ¶ Sit igitur menſa frugalis de cibis ſim 14
plicibus. nō nimis delicatis nec nimis groſſis ſed
medie temperatis. quia hoc expedit ad ſanitatem
corporis ¶ Ieiunia ſic temperare ſtudeat vt non laſ 15
ciuiat nec eciam deficiat in ſeruicio domini hoc nā
qȝ temptator omnino nititur perſuadere vt aut ni-
mis homo repleat ventrem. aut eciam indiſcrete
abſtineat. ſed mediū eſt tenendū. Sit habitꝰ huiꝰ 16
non nimis vilis nec nimis precioſus. ſed mediocri
ter honeſtus. ſine omni curioſitate longus et āplꝰ
ne forma corporis more ſecularium appareat foris
Poteſt aūt duplicē veſtitū ſuꝰ xpi habē vnū meli-
orē ꝑ diebꝫ feſtiuis. Aliū deteriorē ꝑ diebꝰ ferialibꝫ

Coloꝛ autem ſit niger vł griſeus vel eciam blauius
ſed nō ſanguineus aut ſubuiridis vt non dicatur
ſibi quod dyabolus improperauit cuidam ſi plus
IA poſſes plus faceres ¶ Sint verba pauca racionabi
lia et vtilia·nō vana·nō ocioſa·nō ſupflua·non ri
ſoria·non detractoria·non ſcurrilia·non maledica
non inuerecūda·non litigioſa·non clamoſa ſꝫ ſua-
uia·religioſa et gracioſa ut dicit Salomon·Sa
piens in verbis ſeipſum amabilē facit·gracia autē
ſtultorun effundetur ¶ Item verbū dulce multiplicat
amicos·ſmo autem durus ſuſcitat furoꝛem· Item
ieronimus·Beata eſt lingua q̄ non nouit niſi de di
uinis ſmonem texere ¶ Verum non hec ſic ſunt in
telligenda quaſi nūq̄ ſit licitū vti verbis iocundis
et ſolacioſis qꝛ ſm omnes morales·vir ſapiens et
timoratus ꝓ loco et tempore poteſt virtuoſe aliquā
do rigorem remittere·et hoc maxime ad verba per-
tinet iocunda in quibus hec debent omnino vitari
vt ſcilicet non ſint inhoneſta nociua aut detracto-
ria·Et hec remiſſio debet fieri quando omnia ſerio-
ſa ſunt ꝑſoluta·loco et tempore debito et cum talibꝫ
ꝑſonis q̄ ex hoc nō ſcandaliſant et tali intencione
vt hac recreacione forcius valeat ad ſerioſa v̇tu-
tis opera redire ¶ Exemplum horū legit̃ de ſancto
iohanne euāgeliſta·⁊ de ſancto anthonio·quorum
hec ſentencia eſt·qꝛ expedit aliquando contemplaci
onem intermittere propter infirmitatem nature

vt poſtea melius ad ſpiritualia videnda animus
redire valeat· ſicut arcus diſtentus forcius iaculũ
proicit q̃m qui ſine intermiſſione tentus tenetur
Vñ auguſtinus dicit ſcd̃o muſice· Volo tandem vt
tibi parcas· Nam ſapientē decet interdum remittē
mentis aciem rebus agendis intentam· ¶ Et ſicut 18
ſupradictũ eſt de ieiunio ſic ⁊ hic de hoc ſolacio vir
tuoſo dici poteſt ꝙ dyabolus nitit̄ hominē ducere
ad duo extrema· ſcilicet vt ſic feruenter bonis ope
ribus inſiſtat quatenus totaliter inutilis fiat ·vel
ꝙ ſine intermiſſione ludis et ſolacijs vacet et alia
bona opera negligat ¶ Sed medium eſt tenendũ
et hec regula optima eſt et vbiq; applicanda· quia
virtus in medio conſiſtit ¶ Iuxta illud· Ne quid ni
mis· ne quid minus medium tenuere beati et teſte
Beato bernardo ¶ Diſcrecio eſt auriga virtutum
ſine qua virtutes ſunt vicia·

Sollicitudo ſcd̃a bone volũtatis ad hoc tendē 19
dʒ ut eciā iteriorē hominē reformare ſtudeat
vt ſcilicet velit q̃ deus vult eum velle ſciat que vult
eũ de⁹ ſcīe ⁊ recogitet ſiue meoret̄ q̃ vult eũ deus
cogitarē· Et hic ē maior labor neq; vni⁹ diei· ſʒ q̃ nũ
q̃m incipit numq̃m perueniet ¶ Igitur inuocato di
uino auxilio· totaliter nos propter imminentem
talem neceſſitatem ad hoc opus precingamus ·
Magni namq; meriti eſt huic negocio inſudare·
quãuis non pro toto idipm acq̃rat̄ qd̃ intenditur

Sciendum eſt igitur q interius noſter homo triplici
morbo eſt infectus · i · tria ſemꝑ concupiſcit que ſemꝑ
deberet ſperne͛ · Et hic oritur omnis illa difficultas
proficiendi in virtutibus quam boni viri senciunt
eciā vſqȝ ad mortē quidam maius quidam minus
Hoc eſt qđ dicit beatus paulus · Video aliam legē
in membris meis repugnantem legi mentis mee.
Ecce bellum mirabile in homine · vnum cōtra vnū
legis dei contra legem dyaboli · lex dei dicit cōtēpne
omne quod eſt in mundo et adhere preceptis domī
creatoris tui · Cōtra · lex dyaboli dicit nichil ſit tibi
cure de īviſibilibus · ſʒ ſtude delicias corporis tui hrē
et honorem huius mundi et diuicias ad omnem co
piam · Iterum lex dei dicit · Caue ne audias eam ſʒ
michi obtempa · quia omne qđ eſt in mundo vanū
eſt nec mūdus te iuuare poterit nec ſeipſum · Cōtra
lex dyaboli dicit ne ꝑmittas te decipi · q̄ ōīa ḡuia
ſunt · Ego aūt habeo tria que tibi ſunt valde vtilia
et delectabilia ſcilicet omnia concupiſcibilia carnis
⁊ oculorū tuorum · ⁊ pompam huius ſeculi · exerce te
21 in iſtis et felix eris · Ex hac triplici radice oritur om
ne malum · et ideo primus labor hic debet inchoa-
ri · vt hec triplex concupiſcentia carnis videlicet
oculorum et vanitatis quod eſt ſuperbia vite
non quidem radicitus exſtirpetur quod eſt im-
poſſibile ſed conculcetur · ne herbam peccati ger-
minet · ſicut videmus q via que frequenter

pedibus teritur non ꝓducit gramina q̄uis radicē
intus habeat· ſ; ſi non calcatur tunc ſtatim vireſcit
Sic anima que ſemper exercetur in via mandato
rum dei non producit mala opera q̄muis inclina=
tionē malā intus adhuc habeat· ſ; ſi tepeſcit ab ope
ribus bonis tunc cōcupiſcentia mala que intus dor
miuit euigilat· et in opus prauum foras erumpit
Igitꝰ ſtudioſe precauēdum ē ſi homo ad itꝰnam 22
pacem cupit peruenire· ꝙ elōget ſe ab omnibꝰ occa
ſionibꝰ que has concupiſcentias ſolēt prouocare
ſicut boni religioſi faciūt qui per caſtitatem et ieiu
nia ⁊ diſciplinas ⁊ vigilias· ac laboēs cotidianos
mortificant cōcupiſcencias carnis et maxime fugi
endo ocium et familiaritates colloquia mulierum
et per paupꝫtatem voluntariam mortificant cōcupiſ
cencias oculorum ꝑ obedienciam et ſubiectionem
mortificāt appetitum ſupbe inclinacionis huius ſe
culi· cui proxima eſt occaſio omnium peccatorum
que dicitur libertas ſecularis· que nullo iugo diſci
pline vult ſubdi contra inſidias viciorum quod pe
riculoſiſſimum eſt ſicut aperte apparet de milite in
ſano et fatuo qui cum alium percutere nō poteſt in
ſupꝫ nec ſibi ipſi ꝓuidere vult vt armis ſe muniat
cōtra hoſtiū tela· Huic nichil reſtat niſi mors acer
ba et finis ſine honore· ſic ōmis hō q̄ in via dei vult
ambulare ſecundum propriam volūtatem et non
precauet ſibi ab occaſionibus peccatoꝝ periclitabitꝰ

Et dat exemplū de dauid qui idcirco in adulteriū
cecidit eo ꝗ oculos non cuſtodiuit et in numeraci
one populi ſimiliter grauiter deliquit· quia infor-
mari noluit· Si in hys tantus ꝓpheta cecidit· q̄d
nobis faciendum eſt· niſi ut tota diligencia cuſto-
diamus corda et corpa noſtra· Similia multa de
alys legunt· Pax igit cordis tūc acquiritur quā-
do mens grā fortificata vicioſam inclinacionem
cōpeſcit ne malum qd cupit poſſit pficere· Nō autē
pt homo ex ꝓprys viribus et de cōmuni grā inteſtinū
bellum penitus ſedare ut nūꝗ malas inclinacio-
nes aut immiſſiones ſenciat· ſꝫ poteſt intātū ꝓficē
ꝗ huiuſmodi leuiſſime vincat Et dat exemplū de
pncipe aliquo mediocri· q̄ et ſi nō pt hoſtes ſuos
expellē de patria ſua· poteſt tñ eos ligaē captiuare
aut humiliare intm̄ ꝗ nūꝗ ſine ſuo cōſenſu aliquod
dominiū aut tyrannidem in ea exerceāt· Hinc dicit
beatus paulus ꝗ non debeat pc̄m regnare in mor-
tali corpore noſtro q̄ſi dicat· et ſi non poteſtis face-
re vt non ſit tamen facere poteſtis vt non regnet
13 Ecce duplex remedium contra peccatum vnū vt ſe
elonget hō bone volūtatis ab occaſionibus pc̄orū
Aliud vt continue ⁊ feruide opibus bonis inſiſtat
14 Sollicitudo tercia bone voluntatis debet eſſe
vt ex predictis duobus ſcilicꝫ ex debita compo-
ſicione exteriorum motuum ⁊ interno exercicio ſpiri-
tualis deuocionis aliquam ſibi regulam viuendi

eliciat iuxta ſui ſtatus ꝛ nature cōgruenciā quā re
gulam vniformiter obſeruet et in ea vſqꝫ in finē
laudabiliter perſeueret. ¶Hoc namqꝫ eſt omnium
ſanctorum patrum conſilium. Cuius eciam exem
plum in omnibus peneque ſub celo ſunt videmus
Omnia namqꝫ habent naturam et modum et ꝯſue
tudinem et ordinem ſicut patet in ſole luna ſtellis
plantis beſtijs et alijs que ſm nām ſunt vniūſis
ꝙ pulchre et ordinate q̄ perſeueranter ꝛ vniformi
ter cūcta procedunt et redeunt currunt ꝛ recurrunt
creſcunt et decreſcunt. ¶In ſolis autē humanis mo
ribus irregularitas cernitur et quia eciam nec ex
natura nec induſtria hꝫ hō vt ſuos actus regulare
meritorie poſſit ſed ex dei gracia. Ideo confidere ſibi
nullatenꝰ debet neqꝫ ſibi aſcribē ſi aliqd boni fecerit
debet tn̄ facere quod in ſe ē vt tota natura et induſ
tria gracie cooperet̄ ne vacua in ſe maneat. Igitur
natura per graciam nobilitata inicium eſt bone
vite. Hanc cōmuniter dicunt ſcī patres bonam vo
luntatem. Voluntas namqꝫ dicit̄ totus homo ꝓpt̄
imperium quod habet ſup ceteras vires. et ideo in
ea ponitur totum pondus meriti et demeriti. ¶Si
homo conſentit bono meretur. ſi malo demeretur
Si bono cooperatur amplius meretur. ſi malo am
plius demeretur. Ex quibus patet ꝙ homo bone vo
luntatis pt̄ iugiter mereri q̄ diu eſt i ſtatu vie. Ra
cio eſt quia poteſt aut actualiter bono conſentire

aut in bona occupatione ſe tenere. Hoc aūt fit quā
do r̄gulariter viuēdo omnia opera ſua ordinat ad
gloriam dei ſic aut aliter dicendo. Jam volo dormir̄
vel comedere vel hoc vel aliud facere tali intencione
ſicut hoc merito verus criſtianus facere debet. Et cu
pio in omnibus placere deo. ¶ Exemplū huius dat̄
de bonis religioſis de quibus firma ſentencia eſt ꝙ
ſine intermiſſione merentur. quia ſemꝑ ſūt in obe=
diencia aliqua q̄muis nō laborent vl̄ orent continue
quia nec hoc regula precipit. ſed quia ſe cōformāt
intencioni regule. igitur ſiue regula p̄cipiat ſiue cō
ſulat. aut laborandum aut quieſcendum ſemꝑ ſūt
in obediencia. Quare tam q̄eſcendo ꝙ laborando
merent̄ quia vtrumq; ad virtutem pertinet. ſm̄ ꝙ
hoc ſpiritus ſanctus fieri mandauit. Juxta hanc
formam quilibet eccleſiaſticus vir ſiue paſtor fuerit
ꝓrochial̄ eccl̄ie ſiue canonicus ſi vicari⁹ eccl̄ie colle=
giate aut alr̄ qualiſcūq; abſtracte vite de p̄rimonio
viuēs p̄t ſibi legē ſtatuē ſcōꝝ regul̄ cōformē et ſm̄
illā vniformiter viuere ſic̄ viuūt religioſi ſm̄ r̄gu
las ſuas iuxta ↄſiliū diſcreti viri. in ſp̄ualibꝫ expti
Hoc mō cuncte religiones inchoate fuerunt. Vnde
dicit btūs bernardus. Qui vult bene viuere ſtude=
at vnū diem bene inſtituere. Deinde adiūgat ſecun
dum. deinde tercium et ſic de ſingulis. donec paula=
tim ad bonam conſuetudinem veniat. Bona autem
cōſuetudo fortitudinem ſubminiſtrabit q̄ acquiſita

efficitur homo naturaliter virtuoſus quia vſus ē
altera natura. Ita fiet quod primo fuit in tolera
bile per cōtinuationem efficitur ſuaue et quaſi na
turale. dummodo a ceptis non deſiſtat. Qui autem
varijs exercicijs naturam ſuam diſtemperat. nūc
illud nunc aliud guſtando. numq̄ erit homo ſolide
ſanctitatis. ſed vagus et profugus ſup terram ſibi
et alijs onerosus. et vtilis nulli. Unde dicit helinā
dus q̄ bene viuere eſt vniformiter viuere.

Sollicitudo quarta bone voluntatis eſſe debet 27
vt poſtq̄ ē diligenter informata. quid ſibi ex
pediat et quid nō. ſtatim illud quod ſue nature et
ſuo ſtatui cōueniens eſt. ad practicam ponat ſicut
ſapiens dicit. Quodcunqʒ poteſt man⁹ tua inſtanē
operare. Multi namqʒ decepti ſunt hac tēptacōe di
centes. Quid habes feſtinare. ſufficit tibi viuē ſicut
ceteri viuunt. ꝓpicius eſto tibi. Contra hāc tepidi
tatem oportet fortiter dimicare vnumquēqʒ qui in
via dei vult ꝓficere. Qui autē tepidus eſt ad cari
tatis augmentum non perueniet. ſed ſi quid habet
hoc ipſū perdet. Unde dicit talib⁹ per increpacionē
illud naſonis. Militie ſpēs amor ē diſcedite ſegnes
Ut aūt aliq̄d exēplaris bone vite nouelli canonici
hēant. Dictariū q̄ddā breue h̄ ānotaui⁹ qd̄ michil
omnin⁹ in alijs deuotis libris et auctēticis regulis
plени⁹ repit. ꝓteſtamur q̄ʒ n̄llū p̄iudiciū p hoc velle
nos afferre. alijs diūſis viuēdi modis ꝑfectioribus

quaſi ſecuñrum eſſet altioris vite inſtitutis iam re
gula· ad hec minima deſcēdere· ſed hys qui ad huc
inſtituendi ſunt· iſta q̄uis exigua obeſſe non pu-
26 tamus ¶ In primis igitur ſecundum conſilium be
ati auguſtini· Diligatur dominus deꝰ ſuper omnia
et proximus infra deum· et ad deum et ꝓpter deum
Et ex iſta dilectione et ꝓpt cōſeruandā et augen
dā hanc dilectionē ōnia alia exercicia fiant tā ſpi
ritualia q̄ꝫ corporalia Deinde inuocato diuino auxi
lio dicat hec aut ſimilia verba in oracione· Domi
ne q̄ me ex nichilo creaſti et vſqꝫ in hāc horā pduxi
iſti tibi grās ago rogans vt oīā p̄terita pc̄a mea
deleas ⁊ deīceps a pc̄is p̄ſerues· ut reliquū tēpꝰ vi
27 te mee ē valeā plene dedicare ¶ Et qꝛ teſte augſtiō
Iniciū bonoꝝ ē cōfeſſio maloꝝ· Ideo q̄libet placere
deo cupiens· ſtudeat diligenter ad minus ſemel p̄te
ritam vitam diſcutere· et omnia integre ꝯfiteri de q̄
bus eum ꝯſciā remordet· q̄tenus ſecuritate adepta
aīequior exiſtat ¶ Quod ſi ex toto vna vice nō poſ
ſit ſe plene recolligē tūc paulatim poteſt hoc ſupplē
p tempus ſubſequēs donec ſerenitas oriat̄ in corde
28 Spe igitur concepta poteſt hanc ꝓfeſſionem facere
in oracione ſua· Miſericordiſſie domine ſuſcipe me
ad grāꝫ tuā· et a malis vniūſis preſerua ut bonū
ꝓpoſitū quod dediſti vſqꝫ in finem meritorie valeā
perducere ¶ Propono namqꝫ hanc viuendi formā
obſeruare quantū infirmitas me permittit· q̄tenꝰ

quatenꝰ iuxta cõſiliũ ſanctoꝝ patrũ in ſtatu gracie tue iugiter inueniar ſiue dormiam ſiue vigilem ſiue comedam ſiue bibam ſiue laborem ſiue quieſcam ſiue aliud quodcumqꝫ faciam. Ita tamen ꝙ ſi hunc viuendi modum in parte vel in toto dimittam. non volo alicuius criminis eſſe reus apud te ſed libere facere et libere dimittere prout placet. ſi autem vult ſe toto obligare tunc poteſt ſic dicere. promitto tibi domine ꝙ ſic et ſic volo tibi ſeruire per hunc annum vel duos vel tres vel omnibus diebus vite mee. donec aliud melius inſpires ⁊c̃. ſꝫ hoc ego non conſulo ꝙ hmõi votum leuiter emittat. niſi cum magna deliberacione et preuia experiencia. quia q̃muis ſit maxime meritoriũ tamen in libertate iſta qua cõmunit̃ eccleſiaſtici nũc viuũt exceptis religioſis. vix eſt poſſibile ꝙ cõtinue vnus modꝰ viuẽdi a quoq̃ poſſit ſeruari ſicut apud religioſos fieri ſolet. Verũ faciat vnuſq̃ſqꝫ iuxta graciam ſibi deſup datã. Qui parce ſeminat parce ⁊ metet. Cõuertat ſe eciã toto corde ad btãm virginẽ et ad ꝓpriũ angelũ et ad alios ſcõs ad quos eũ deuocio magis inclinat ꝓ implorando auxilio cõtra ſpũales nequicias. Quia quando ãtiquus hoſtis percipit ꝙ aliq̃s vult ſibi a peccatis cauere. et ad deum ſe conuertere tunc fraudes multiplicat. ſed qui in domino ſperat cũcta ſuperat.

Sollicitudo quinta quã hrẽ debet homo bone 29

voluntatis iuxta ꝓpoſitū noſtrū· hoc ē ut ſm apoſ
tolicā doctrinam p ſingulos dies exhibeat corpus
ſuum hoſtiam viuentē bene placētem racōnabile
obſequiū ſuū· vt ſicut ſeruiuit prius pcīs i imū
diciā ſic iam ſtudeat ſeruire iuſticie in ſanctificaci
onē· Ad dei ergo gloriā taliter ſe poteſt inſtituere
ꝙ ſic dormitū eat de ſero ut euigilare aſſueſcat de
mane hora tercia· et ſurgens aliq̄d boni meditē
videlicet de futuro iudicio· Quo tūc oms euigila-
turi ſum9· Deinde veſtiendo ſe poteſt aliquid boni
legere· pſalmū Quid multiplicati ſūt ⁊c· aut aliud
qd placet· Et ſi aliqua illuſione ſe meminit pollu
tū· peniciat pect9 ſuū cū ꝓpoſito cōfitēdi· aſper gēdo
ſe aqua benedicta· et ſic ad oratoriū vadat et deui
30 tū ſuū ſoluat ſicut meli9 poteſt· ¶ Solent ꝯmunis
deuoti eccleſiaſtici ꝑmittere horas beate virginis
marie horis canonicis· ſingulas ſingulis· pſolutis
ergo matutinis de btā maria virgine· ſi aliqd tēp9
habz ante pulſū matutinarū de tēpore poteſt ſe ſpi
ritualiter occupare in bonis meditacōibus· de paſſ
one domini qualē noctē agnus ille māſuetus pro
31 nobis ptulit ⁊c· ¶ Cum autē ad chorꝫ pulſatur· ſta
tim exeat venerabiliter cū omni grauitate et ala-
32 critate· ne cū vltimis veniat· ¶ Intrādo eccleſiā ſe
humiliet q̄ntū poteſt dicens cum publicano ¶ Do-
mine propicius eſto michi peccatori· Non ſum dig
nus accedere· et ſic accedat reuerenter inclinādo ſe

ad altare et crucifixum · et maxime ad venerabi-
le ſacramentū · tādem ad ſtallum ſuum veniens co
gitet quare venerit et conſideret ꝙ ad michil aliud
q̄m ut in conſpectu ſanctorum angelorū pſallat do
mino · Et ergo fabulaciones omnino vitet et ſig-
na ludicra : totuſqꝫ ſit intentus hys que tunc can
tantur aut leguntur · Et memor eſſe debet ꝙ non ſo
lum debitor eſt ad verba diſtincte pronūcianda vel
audienda · ſed eciam tenetur facere debitam diligē
ciam ad intelligenciam et aduertenciam eorum q̄
proſequuntur · ¶ Inſuper et precauere ne diſtraha-
tur · ita ꝙ totum propoſitum ſuum ſit velle totali-
ter ſe occupare cum diuinis · et ſi tūc diſtractio in-
teruenerit excuſatur · et q̄ꝫ cito deprehendit ſe alie
natum · ſtatim recurrat tociens quociens · ffinitis
matutinis gracias agat deo aſſcribendo ſibi ſi q̄d
benefecerit · et de negligencys veniam petat · et ſi tē
pus patitur · poteſt ad domū redire pro neceſſitati
bus ſuis · ſemper illud obſeruando · ut ſilēcium ſer
uet donec miſſam celebrauerit vel audierit · niſi for
te loquendo pauca verba ꝓ neceſſitate occurrente
vel utilitate · Et deinde legat p̄mā de beata maria
ꝑparando ſe ad p̄mā diei in eccleſia pſoluendā ſic
ſup̄ de matutinis · Si vero tūc capitulū tenetur · di
ligenter ſe obſeruet ne in verbis excedat · ſemp in
uocādo ſpm̄ ſcm̄ · q2 alias cicius ibi peccatur q̄m a
liqd bonū agat · Si tamē aliqd aperte cōtra deū

et iuſticiā et fraternam caritatem ibi dicitur· tūc
benigne ꝓ ſuo intereſſe dicat ſibi talia non placere
dando racionē ſuauiter ne alÿ ſcandalizentur·
35 ¶ Et eſt notandū ꝙ dyabolus maxime nititur in
capitulis furorē ſuſcitare ut miſſas ſubſequentes
impedire poſſit· Quare videtur ꝙ negocia cōtencio
ſa alio tempore tractentur· ne deuocio celebranciū
impediat̄· Poſt capitulum ſi poteſt habere cōfeſſorē
36 libenter confiteatur· ¶ Deinde ad miſſam ſe ꝑpa⸗
ret ſiue celebrandam ſiue audiendam prout ſecū
diſpoſitū fuerit· et ſi celebraturus eſt aut cōmuni⸗
caturus eſt tunc inquantum poteſt obliuiſcatur
omnium p̄teritorum et ad deuocionem ſe ſummo
ſtudio applicet ut dignum eſt quatenus tanti ſa⸗
cramenti fructus deo ſibi propicio efficaciter perci
pere mereatur· Sunt preterea diuerſorum patꝝ
ſcripta de venerabili ſacramento et miſſe celebraci
37 one quodcumq; magis conuenit hoc eligat ¶ Ad
terciam· ad ſextam et ad nonam· Deinde iuxta ri
tum eccleſie ſue ſimiliter ſe preparet ſicut iam dic
tum eſt de prima· Nec opus eſt hic plura documen
ta apponere pro viris barbatis q̄ et qualia pueris
in ſcolis ꝓponuntur ne dominis venerabilibus in
iuriā facere videam̄· Sufficit meminiſſe ubi9 Am
broſiani· hoc eſt pulchritudinē viuēdi tenē cōuenien
ciā cuiq; ſexui et ꝑſone reddē· Hic ordo geſtoꝝ op
timus· Hic ornat9 ad omnē actionem accōmod9

et illius Auguſtini in omnibus motibus noſtris
nil fiat quod cuiuſq̄ offendat aſpectum ſed quod
noſtram deceat ſanctitatem. ¶ Demum finitis di 38
uinis quando prandendi tempus aduenit cum om
ni ſobrietate et gratitudine cibum ſumat. ſemper
benedicite premittendo flexis genubus. vel reuerē
ter ſtando elemoſinam aliquam corporalem ſi fa-
cultas adeſt faciat. ſimiliter et ſpiritualem ſcilicet
de profundis cum collecta fidelium pro animabus
in purgatorio detentis. Similiter pro afflictis et
tribulatis aliquid poteſt breuiter mente tractare.
prout dominus dederit. Modum in comedendo tene 39
at quē beatus Bernardus deſcribit ut ſcilicet trac
tim cibum et potum ſumat ſingulos morſellos be
ne maſticando quia tunc dulcius ſapit nutrit me-
lius et digeritur ſalubrius. Omnino memor ſit
ſanctorū angelorū preſenciam adeſſe in quorum
cōſpectu ſe reuerenter habere debet ¶ Faciat etiā 40
ſibi aliquid legi de diuina ſcriptura ut ſole fauce
corpalē cibū ſumāt. et mens ſuo ferculo non frau
detur ¶ Si vero lectorē nō habz. tūc ponat libꝝ añ
ſe et q̄ntū poteſt legat ꝑ habenda memoria ſpūali
um ¶ Conuiuia et hoſpites et nūdinas ac dedicaci 41
oñes et concurſus hominū ſtudeat euitare. qꝛ teſte
btō Jheronimo ſūt q̄i q̄dā cathene voluptatis et q̄
talia diligit xp̄o diſplicz. Si tñ hoſpites paupes
ꝗ religioſos habuerit. ꝗ viros boni teſtimonij q̄ eū

22 a bono ꝓposito nō retrahant laudabile eſt· Cer
in q̄libet ſeptimana eccleſie ieiunijs exceptis·a car
nibus poteſt abſtinere· Sextis ferijs a lacticinijs
et ouis abſtineat·niſi infirmitatis aut alia cauſa
23 racionabilis obſiſtat ¶ Facto prandio gracias di
24 cat· Simul dolendo ſi in modo aut menſura exceſ
ſit·quia ſecundum ſentenciam beati auguſtini Ra
ro poteſt debita menſura ſeruari· Ait enim·certo
cotidie aduerſus manducandi concupiſcenciam et
bibendi·et quis eſt qui non rapitur aliquantulū
25 extra metas neceſſitatis? Deinde poteſt pro recre
acione quaſi ſpaciando tranſire ſine magno mo
tu quia hoc eſt ſanū ¶ Eccleſiaſtici eñ qui volunt
ſollicite ſuū officium exercere ·non habent temp⁹
pro groſſis operibus faciendis·et ergo debent ſe
diligencius regere in dietis cotidianis ne in diui
no officio inabiles fiant ¶ Poſt hec ſi nature ſue
cōuenit poteſt parū q̄eſcere·et maxime in eſtate ne
26 caput grauetur ¶ Reliquū tēpus vſq; ad veſpe
ras poteſt libere expēdere ſicut placet·videlicet ſcri
bendo·legendo carpentando·aut in ortulo aliqua
plantādo ſiue cū familia colloquendo de cura rei
familiarijs et neceſſarijs domus·ſemp illud obſer
uādo ne cor nimiū elonget a deo·q2 alias difficil'e
redibit in p̄ſtinā deuocōez· Si āt ſentit ſe grauatū·
tūc p̄t honeſta colloq̄a et ſolacia admittē ſic ſup
dictū eſt·Cū autem veſpertinū tempus aduenerit·

tūc ꝑparet ſe ſicut dictum eſt de alijs hoꝛis· Simi liter de completoꝛijs ſuo modo iuxta ritum et moꝛē eccleſie ſue ꝛc̄· Deniqȝ ſi cenandum eſt·pꝛocedat 27
ſicut dictum eſt de pꝛandio ¶ Si vero ieiuniū exti 28
terit tunc ſcd̄m conſuetudinem poteſt aliquid parū guſtare ſiue de ſpeciebus ſiue de toꝛta cum potu cō petenti ¶ Semper tamen obſeruandum eſt ꝙ ce 29
na frugalis ſit ꝛ ſobria· Alioquin multa incōueni encia ſenciet· Mirum eſt dicere quomodo nonnulli de elemoſinis pauperū ventrem replent vltra q̄m digerere poſſunt· Et ſi gratis huiuſmodi delicie da rent̄ foꝛte ſimplex malum eſſet ſcilicet coꝛpoꝛis debi litacio· Nūc autē anime grauamen accreſcit ꝑ eo ꝙ vix abſq̄s poteſt ſatiſſacere ꝑ elemoſinis·eciā ſi tātū extremū victū et veſtitum inde ſuſcipet· Quid ergo de iactura hac tā grandi·tot epularū et delici arū· De hoc ſunt hoꝛrende ſentencie beati Jheroni mi et Bernardi· Verū quilibet onus ſuum poꝛta bit· ¶ Completo deniqȝ die quorundam mos eſt 30
ꝙ michil poſt cenam loquantur·ſed ad oratorium feſtinanter ꝑ exercicijs ſpiritualib9·ꝛ hoc vr̄ ſatis ꝑfectū nec omnib9 datū ē q̄ p̄t facē faciat· ¶ Si āt 31
honeſte recreari voluerit cū familia nō ē incōueni ens· ¶ Quo facto anq̄ꝫ lectū petat·diligent̄ ſe recol 32
ligat qūo diē expēderit·de negligēcijs veniā petēdo et ſi aliqua notabilia pc̄a licȝ venialia inueniat ſe admiſiſſe diligent̄ aſcribat ad dicticā ne obliuiſcat̄

vt in craſtinū ea confiteatur· De bene autē geſtis gracias agat· ſimul rogans deum ut futurā noctē ſibi ſalubrē ⁊ ī puritate caſtitate· ⁊ ſine omī demonū infeſtacione periculoſā tranſire concedat· quatenꝰ iterum mane ſurgens denuo ipſum cum omnibus
23 ſanctis laudare mereatur· ¶ Jacens eciam aliqͦd boni ſtudeat cogitare· donec ſimul cum ſancta co-gitacione obdormiat

24 SOllicitudo ſexta timorati viri iuxta formulā illam eſſe debet pro perſeuerancia in bono qͦd cepit ſcdm illud ſaluatoris· Qui perſeuerauerit vſqꝫ in finē hic ſaluꝰ erit· Unde dicit btūs Gregorius· Incaſſū bonū agitur ſi āte vite terminū deſeratur· Quia fruſtra velociter currit qui pͥus qͣm ad metā venerit deficiat· varijs nāqꝫ modis nititur āntiquus hoſtis quēlibet impedire· ne bonū inchoet ſꝫ mlto amplius ne inchoata cōſūmet· ſciens ꝙ ſo-
25 la pſeuerācia coronā meretꝛ· Hic apud ꝛ̄ligioſos qui in ſcola virtutū cottidie verſanꝛ̄ penaliter inhibentur omnes occaſiones recidiuandi ſcilicet ꝙ non debent cum perſonis ſecularibus conuerſari· eciam ſub pretextu pietatis· ꝙ nō debent egredi ſine notabili cā fores monaſterij· Inſuper et volūtarie magnas penas ſibi imponūt ſi hec et alia tnſgrediantꝛ̄· pfeſſionē et ſolemnē faciūt ī oſpcū ecc̄ie p q̄dā cōfirmacōe oim̄ q̄ in regula tradūtꝛ̄ q̄tenꝰ vniūſi ſciāt eos debitores oim̄ q̄ in ea ſcripta ſunt·

Ecce ꝙ ſuſpecti ſunt habendi q̄ cōtrariū docere vo
lunt ꝙ ſcilicet obſeruancie regulares ſint minus
ꝑfecte· ꝓpterea quia neceſſario cogunt ad bonū· nō
em̄ vident ꝙ ſit prona humana infirmitas ad ma
lum eciam poſt votū· Sancti nāqʒ patres multipli
ci experiencia edocti hm̄odi regulas et ſtatuta pe
nalia ex inſtinctu ſpūs ſancti ediderūt· ne filij eoꝝ
deinceps occaſionē inuenirent redeūdi ad vomitū
Vñ dicit btūs· Iheronim9· Pncipiū ſpūalis ope-
ris ſi nō ſit matura ꝓuiſio· ſolet ſubſeq̄ qddā car
nale· dei templa ſpiritus ſancti vaſa· niſi diligenti
ſeruentur cuſtodia proſtibula fiunt· ¶ Hec ꝗ ita 16
ſunt ſūmopere timendum eſt· ſepedictis canoni-
cis aut vicarijs· ne ab inicio decipiantur ꝓpter vi
te libertatē· Tanto enim plures occaſiones habet
dyabolus eos temptādi· quanto ſunt magis indif
ferentes ad omnia· ſi tanto periculo dimicant cum
eo boni religioſi qui ſūma cuſtodia ſunt premuniti
quid putamus laboris habebūt· qui pene ſoli ſunt
cum eo conflicturi· ¶ Verum non iſta dicimus q̄
ſi ſoli religioſi ſecuri ſint et alij non· cum ſcriptum
ſit· Fidelis deus qui non permittit ſuos temptari
vltra q̄m ſufferre poſſunt· Sed ad cauſandum
de magnitudine periculi· quia reuera vt cetera ta
ceamus· plurimos vidimus deiectos aſtucia ſer-
pentis quos bonū nimiū ſpectabiles reddebat
Nec mirū· qui em̄ ut plerūqʒ accidit de via pc̄torū

conuertitur ad ſtatum penitencie·nec in ſcola virtu
tum exercetur·nec magiſtros ydoneos habet·aut
ſi habet nō omnino perfecte eos audit·et cotidie tot
ſcandala et exempla mala ante oculos cernit·tot
qꝫ circumuolantes ſpiritales nequicias patit̄·Quid
inquā mirū ſi talis faciliter relabit̄ in id qđ deſe
ruit·Multa igitur ſolliciudine opus eſt ꝓ perſeue
rancie dono·Quicūqꝫ igitur preſcriptam formulā
aut aliā tenere voluerit· non putet id ſe ſuis viri
bus poſſe quantūcūqꝫ eciam facilis appareat ſed
ad dominū iugiter clamet ut ipſe det bonū iniciū
meli9 mediū·⁊ optimū finē·⁊ ſi grā actiſerit ſem
2A per ſit cautus ne eam amittat· Quia teſte Au
guſtino·Magnum eſt donū quando delectat bonum
Alioquin niſi diuina miſericordia iugum alleuia
uerit importabile eſſet·Vnde Origenes·Anteq̄m
ſermo dei audiatur non eſt temptacio vel tribula
cio·ſꝫ vbi ſignū belli p̄dicacōis tuba oſ̄dit·t̄bulaci
onū pugna inſurgit·Hoc autē quare ſit dicit bea
tus Auguſtinus·Quia cū anima incipit cōfugē ad
ihesū ſtatim cōtra eā iraſci et ſeuire incipit inimi
cus·At vbi aiā que vicijs ſeruiebat ad culmina
v̄tutū ſe cōtulerit·pſecucionē patit̄ viciorꝫ·Hinc
ſcp̄tū ē·Fili accedēs ad ſeruitutē dei·ſta in iuſticia
et timore·et p̄para aiām tuā ad tēptacionē Nimptū
iſte timor et labor·non ſine gaudio eſt·ſic̄ beatus
2B Jacobus dicit·¶ Omne gaudium exiſtimate fr̄es

cum in varias temptaciones incideritis·Hinc Ihe
ronimus ait·Nullum puto in hac vita ſine temp-
tacione viuere·cui forte ſi vna tollitur·mox aliã
ſecurius exſpectet·Hoc autem debet eſſe conſolato
riũ vniuerſis qui temptacionibus exercentur·qđ
dicit beatus Gregorius Hoſtis noſter quanto ma
gis nos ſibi rebellare conſpicit·tanto amplius ex
pugnare contendit·Eos enim pulſare negligit quos
quieto iure ſe poſſidere ſentit·Et illud Auguſtini·
Non eſt maior tẽptacio q̃m nulla temptacione pul
ſari·Hinc dicit ſanctus thomas notabile verbum
multi grauiter ceciderunt in aduerſis·ſed multo
plures et multo grauius ceciderunt in proſperis
eo ꝙ temptacio quandoqꝫ ſentitur in aduerſitatẽ
ſed raro in proſperitate· verbi gracia· Cum ali-
quis increpatur affligitur in corpore moleſtatur
in rebus vel amicis·ſentitur temptacio ſiue mot⁹
impaciencie indignacionis vel odij·Cum vero di-
ligitur laudatur honoratur tunc ſentitur extollen
cia et inordinata mentis delectacio·nec attendit
miſer homo quantum ſibi placeat indebite qui ali
is placere ſe credit·Et quanto minus et rarius
ſentitur temptacio·tanto minus et rarius et tan
to difficilius temptacioni reſiſtitur quare eciam
homo facilius vincitur·:·

Sollicitudo ſeptĩa boĩ viri ꝛ p̃cipue illi⁹ q̃ ĩ ſa 60
cris ẽ ordĩb⁹ cõſtitut⁹·eſſe dꝫ ꝑ ſalute alioꝝ.

ut ſcꝫ ſuo bono exemplo et exhortacione alios a peccatis trahat et ad bonam vitam ducat et pre cipue illos qui ſibi commiſſi ſunt· aut quibus ꝓui uit· Hoc namqꝫ eſt maxime meritorium ſimul et iuſtum· Quia qui aliquando prauo exemplo aut forte negligencia ſua alijs fuit cauſa dampnacio nis: Iam ſtudere vtiqꝫ debet ut aliquos rapiat de faucibus inimici et ad ouile xp̄i perducat· De hᵒ ſic dicit Augustinus· nō tātū curemus habere bo nam cōſcienciā ſꝫ eciā bonā famā quātū in nobis ē ꝓpt̄ exemplum alioꝝ· Item Gregorius· Qui in oc culto bene viuit ſꝫ alieno ꝓfectui minime ꝓficit car bo eſt· Qui vero in imitacione ſanctitatis poſitus lumē rectitudinis in ſe multis demrāt: lampas ē qꝛ et ſibi ardet et alijs lucet· hec autē emendacio nō ſecure fit niſi p̄uia oracione et cū omni cōpaſſio ne· et in manſuetudine· Iuxta illud p̄s· Corripiet me iuſtus in miſericordia et increpabit me· Itē quo niam ſupueniet manſuetudo et corripiemur · Cor rectio tamē prelatorū requirit alium modū nōnū q̄ꝫ ꝓpter circūſtancias occurrētes· ſꝫ ſimplex cleri cus aut presbiter michil debet vltra facere q̄m a poſtolus dicit· ut ſcilicet procedat in ſpiritu lenita tis· ſeipſum conſiderando humiliter· ne in ſupbiā eleuetur et corruat· poteſt autē ſic aut aliter dicere miror ſatis de meipſo q̄ nō amplius ſtudeo emen dare vitam cum cotidie video mortē appropinq̄re·

et tamen neſcio quando reſponſurus ſum tremē
do iudici de ſingulis que feci aut cogitaui· Hec et
ſimilia ſolent prouocare nonnullos ad compunc
tionem: Quod ſi nullum compunctionis ſignum
oſtendunt· tunc ſi pie eos vult ammonere poteſt
ſic aut ſimiliter dicere· Bone amice ſi velletis liben
ter dicerem vobis aliqua que in corde meo diu por
taui· Et tunc ꝓponat ſibi in quibus eſt defectuo-
ſus· ſemper benigne · quia aliter non recipiet ſi i-
racundus et indignabundus emendator apparet
Uerum quia ſunt quidam qui huiuſmodi preludi
a non poſſunt sufferre· ſed magis rotūdo modo vo
lunt alloqui· ſed neſcio ſi in ſpiritualibus deſerui
at· ſcio ꝙ taliter ſolent loqui· Ego ſum ſimplex et
planus· nō poſſum me ita ſapienter habere ꝛc· Hȝ
cōſideret vir ſenſatus q̄m ſint proni ad irā ſi defec
tus eorum rotundo modo proferantur· Dicunt
quidam ſe libenter recepturos informacionem et
idipſum petunt· ſed cum res ad effectum venerit
inflāmantur· iraſcuntur· et nōnūꝙ peiores ſiunt
ꝙ ante fuerunt· modeſtia igitur eſt in talibus ma
gis cōgrua quamuis aliter quidam putant proce
dendum· verum quomodocūqȝ procedatur dum
frater emendetur· ſatis eſt· Dixit quidam venera
bilis pater in heremo· Demon non expellit demo
nem · ſic vir paſſionatus non curat paſſionatum
De hac autem materia ſunt m̄lta dicta ſcōꝝ patrū

que hoc vnanimiter cõcludunt q̃ fraterna correc-
tio ſecure fieri non poteſt· niſi multa diſcrecione
ſit ſalita· et ſicut nemo leuiter prorũpere debet in
propriam laudem ſic nec in aliorum correctionem
Quia alios recte increpare· et ſe digne laudare·
difficilimum eſt apud imperfectos

Explicit formula viuẽdi canonicoꝝ·

HEc preſcripta formula viuendi edita dicitur
a quodam religioſo ordinis Carthuſienſ v
tiqꝫ magne ſciencie et deuocionis viro vt ex hoc
eius patet opuſculo· Et quoniam in pleriſqꝫ tam
cathedralibus q̃ collegiatis eccleſys poſt traditã
eccleſys a maioribus noſtris ſaluberrimã canoni-
coꝝ ſecularium regulam ab eccleſys receptũ et ad tẽ
pus obſeruatam· tot et tante diſſoluciones abuſi
ones et corruptele ſucceſſu tẽporis ſuccreuerunt· q̃
ab ipſ eiuſdem regule obſeruancia fere penitus ẽ
ſuffocata· ꝓpter qd modern9 ſecularium canonicorũ
stat9 ẽ aĩarũ periculꝭ plen9 et a ſtatu grẽ plurimũ
elõgat9· Ideo valde cõſultũ eſſe vr̃ vnicuiqꝫ ſecula
ri canonico reſidanti in ea vocõe qua võtus ẽ· hoc
ẽ i eccleſia illa i q̃ p̃bẽdat9 ẽ ꝑmanẽ ⁊ aĩaꝫ ſuã ſal
uũ facẽ vt ſup̃dcãꝫ viuẽdi formulã diligẽt̃ attẽdat

24

ac iuxta poſſibilitatē ſuam ad practicā ponat et ob
ſeruet· Eſt enim debito ſecularium canonicoꝝ ſta-
tui ꝓut preſentis patitur qualitas tēporis optime
conueniens· Porro eciam ceteri ſeculares clerici p̄-
cipue vicarij aliiqꝫ preſbiteri et in ſacris conſtituti
eandem regulam vel formulam animaduertant·
Nā ꝗ ipſi in eā modū viuēdi ſibi ꝯgruū deſcṗtū hn̄t

2087-990.

c.1656 g.

L
de
ru
R
Co
cin

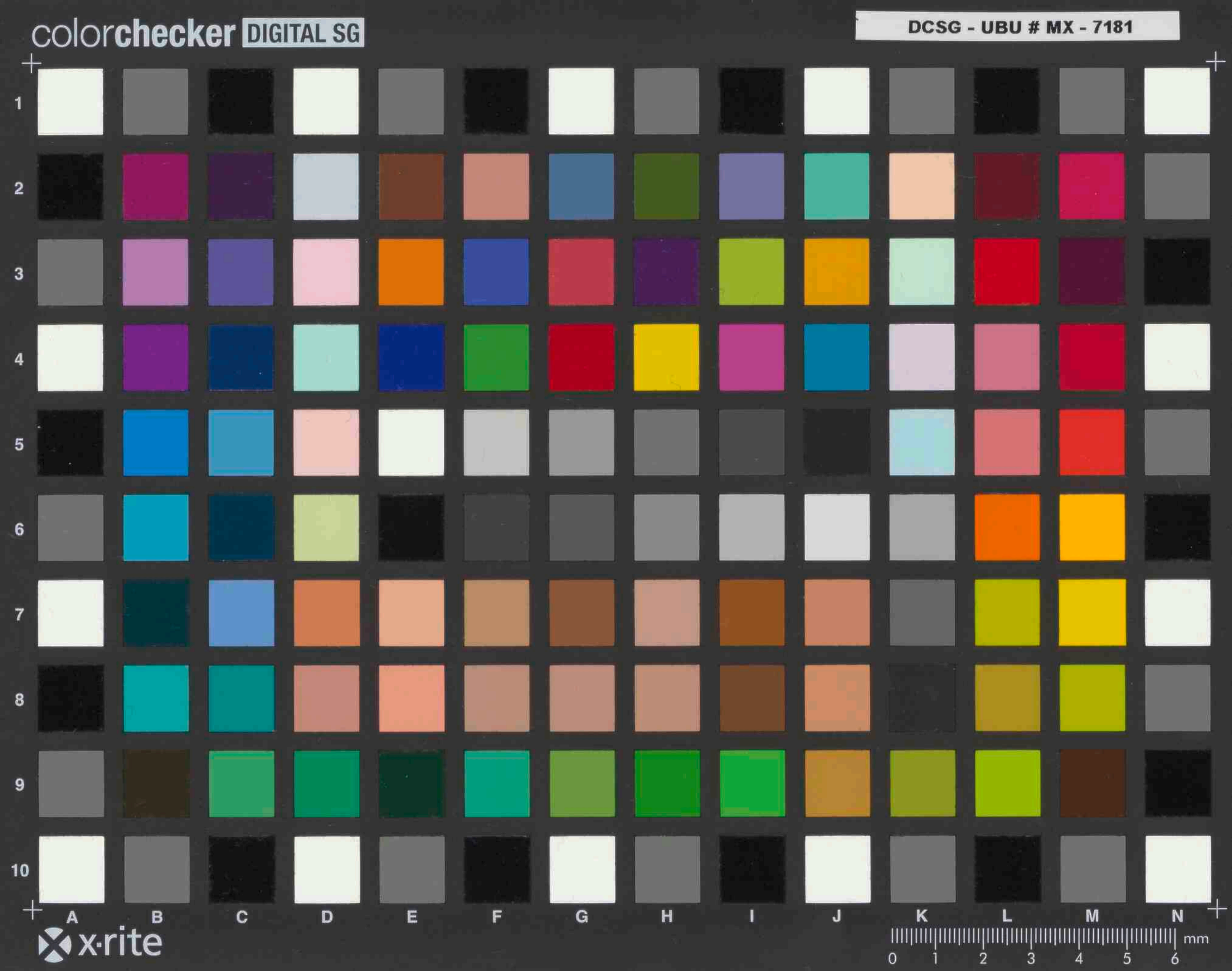
colorchecker DIGITAL SG
DCSG - UBU # MX - 7181
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A B C D E F G H I J K L M N
x·rite
0 1 2 3 4 5 6 mm